

Vyhodnocení realizačního projektu záchranného programu sysla obecného (*Spermophilus citellus*) v ČR pro rok 2014

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, které proběhly v rámci realizace záchranného programu v roce 2014. U jednotlivých opatření je kurzivou uveden plán činností, který byl navržen v realizačním projektu (dále „RP“) pro rok 2014 a v návaznosti je uvedena realizace činností v tomto roce. Číslování jednotlivých kapitol respektuje a odkazuje k členění v ZP.

3.1 Péče o biotop

3.1.1 Zajištění managementu lokalit výskytu sysla

RP:

V roce 2014 bude zajištěn management na všech z hlediska početnosti nejvýznamnějších lokalitách výskytu sysla obecného, tzn. na lokalitách s odhadem početnosti min. 100 jedinců podle posledního monitoringu z roku 2013 nebo se stoupající početností v posledních letech, dle možností pak i na méně početných lokalitách. Kosení či pastva nebudou zajištěny především na lokalitách, na kterých mají kolonie izolovaný nebo roztroušený výskyt ve značně heterogenním prostředí vinic, sadů a zahrad. V takových podmínkách není možné ani smysluplné zavést jednotný a pravidelný management. Činnosti na vybraných lokalitách budou financovány z těchto zdrojů:

- *Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), podprogramu 115 163 – Realizace a příprava záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů,*
- *Program péče o krajinu (PPK)*
- *Projekt LIFE+ Stepi Lounského středohoří*
- *Rozpočty příslušných krajských úřadů*
- *EHP fondy 2009-2014, program CZ02, Malé grantové schéma (MGS): „Záchranné programy pro zvláště chráněné druhy II“*

Na organizačním zajištění managementu se budou podílet garanti jednotlivých lokalit, pracovníci středisek a správ AOPK ČR. Na některých lokalitách bude po domluvě s pracovníky OŽP management financován z rozpočtu příslušného KÚ. Popis činností a plánované zdroje financí viz Tab. 1.

Tab. 1. Přehled lokalit a činností, na které je plánován finanční příspěvek pro rok 2014.

LOKALITA	ČINNOST	GARANT SMLOUVY/ PROJEKTU	ORGANIZACE	ZDROJ DOTACE
Bezděčín	kosení	Pavel Moravec Zdeněk Tesař	AOPK - KS Praha a Střední Čechy KÚ Stř. kraje	POPFK KÚ
Biskoupky	pastva a kosení nedopasků	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Bořítov	kosení	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Břeclav - Ladvá	kosení	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Hrádek	kosení	Roman Hamerský	AOPK - SCHKO České Středohoří	POPFK

Ivančice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Jamolice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Kolín	kosení	Jana Štěpánková	KÚ Stř. kraje	KÚ
Kyjov - Milotice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK – SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Letňany	kosení	Jaroslav Veselý	AOPK - SCHKO Český kras	PPK
Loděnice	kosení, odstranění náletu	Jaroslav Veselý	AOPK - SCHKO Český kras	PPK
Medlánky	kosení	Lenka Slavíková	AOPK – SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Miroslav	kosení	Lenka Slavíková	AOPK – SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK
Mohelno	kosení	Miroslav Kovařík	AOPK – SCHKO Moravský kras	POPFK
Nad Řekami	odkřovinění, kosení	Janka Čejková	KÚ Jihomor. kraje	KÚ
Radouč	pastva	Pavel Moravec	AOPK - KS Praha a Střední Čechy	POPFK
Raná	kosení ploch s výskytem sysla, pastva	Jana Marešová	AOPK - SCHKO České Středohoří	LIFE+ PPK
Roudnice n/L	kosení	Eva Mikolášková	AOPK – SCHKO Labské pískovce a KS Ústí nad Labem	POPFK
Strakonice	kosení, výroba a instalace informační tabule	Tomáš Bodnár	AOPK – SCHKO Blanský les a KS Č. Budějovice	POPFK
Vyškov	kosení	Lenka Slavíková	AOPK – SCHKO Pálava a KS Brno	POPFK

Realizace:

Management na většině lokalit výskytu sysla byl v roce 2014 zajištěn dle původního plánu – srovnání lze provést porovnáním tabulek č. 1 a 2.

Tab. 2. Přehled lokalit s finančním příspěvkem za dané plánované managementy pro sysla v roce 2014.

Lokalita	Činnost	Garant smlouvy/ projektu	Organizace	Zhotovitel	Zdroj dotace	Pozn .
Bezděčín	kosení	Pavel Moravec Zdeněk Tesař	AOPK ČR - KS Praha a Střední Čechy KÚ Stř. kraje	Aeroklub Mladá Boleslav, a.s.	POPFK KÚ	
Biskoupky	pastva a kosení nedopasků	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Bernard Macek	POPFK	•
Bořítov	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Bořítov	POPFK	
Břeclav - Ladná	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Břeclav, o.s.	POPFK	

Hrádek	kosení	Vladislav Kopecký	AOPK ČR - CHKO České středohoří	Aeroklub Raná	LIFE+ PPK	
Ivančice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK - SCHKO Pálava a KS Brno	Hana Juránková	POPFK	
Jamolice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Eliška Bláhová	POPFK	
Kolín	kosení	Jana Štěpánková	KÚ Středočes. kraje	Aeroklub Kolín	KÚ	
Kyjov - Milotice	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Kyjov, o.s.	POPFK	
Letňany	kosení	Jaroslav Veselý	AOPK ČR - SCHKO Český kras	PCA Traffic Control, s.r.o. (SIT Prague, a.s.)	PPK	
Loděnice	kosení	Jaroslav Veselý	AOPK ČR - SCHKO Český kras	ZD Mořina AQUA BLUES, s.r.o.	PPK	
Medlánky	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Brno - Medlánky	POPFK	
Miroslav	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Miroslav	POPFK	
Mohelno	kosení	Eva Gruberová	AOPK ČR – SCHKO Moravský kras	Bernard Macek	POPFK	
PR Nad Řekami	pastva, odstranění jehlice trnité	Janka Čejková	KÚ Jihomor. Kraje	Bernard Macek, Pavlína Kadaňková	KÚ	
Radouč	pastva	Pavel Moravec	AOPK ČR – KS Praha a Střední Čechy	Město Mladá Boleslav	POPFK	
Raná	mulčování (vč. propoj. pásu) a ruční kosení	Vladislav Kopecký	AOPK ČR – SCHKO České středohoří	NATUREX, Jan Hála	LIFE+ PPK	
Roudnice n/L	kosení	Eva Micolášková	AOPK ČR – SCHKO Labské pískovce a KS Ústí nad Labem	Aeroklub Roudnice n/L	POPFK	
Strakonice	kosení, výroba infotabule	Tomáš Bodnár	AOPK ČR – SCHKO Blanský les a KS Č. Budějovice	Aeroklub Strakonice, s.r.o.	POPFK	
Vyškov	kosení	Lenka Slavíková	AOPK ČR – SCHKO Pálava a KS Brno	Aeroklub Vyškov, o.s.	POPFK	

Poznámky:

- Na lokalitě Biskoupky nebyly prostředky z POPFK vyplaceny, neboť zde bylo zjištěno využívání zemědělských (agro-envi) dotací místním družstvem a takového zdvojení financování není pravidly jednotlivých dotací za stejným účelem povoleno. Lokalita nicméně byla na jaře krátce pasena a do konce června pak i posekána na náklady družstva. Již schválená podpora v rámci POPFK byla následně využita pro mírné navýšení příspěvku na jiných jihomoravských lokalitách.

3.1.2 Obnova lokalit s biotopem vhodným pro sysla obecného

RP:

Do tohoto opatření lze zařadit management lokality Písečný vrch, která byla vybrána jako nejvhodnější pro první repatriaci sysla v Českém středohoří s cílem vytvoření fungující metapopulace. V roce 2014 proběhne výřez nežádoucích dřevin, extenzivní pastva a kosení třtiny křovištní. Lokalita by tak měla být připravena na případný výsadek syslů. Finančně bude management zajištěn z projektu LIFE+ Stepi Lounského středohoří. Písečný vrch byl v loňském roce zařazen mezi projektové lokality a díky tomu je nyní možné zde realizovat i rozsáhlejší zásahy ve prospěch stepních společenstev (sysel přitom není jediným druhem, který je tímto managementem podporován).

Realizace:

Práce na tomto opatření byly realizovány a uhrazeny dle plánu.

3.2 Péče o druh

3.2.1 Experimentální ověření možností umělých chovů

ZOO Praha

V již fungujícím odchovu v ZOO Praha bude v roce 2014 pokračovat základní péče o voliéru, dokrmování syslů a pastva lokality, které budou zajišťovat pracovníci ZOO. Na jaře hned po probuzení syslů a následně v červnu, kdy by už měla na lokalitě aktivovat tohoroční mláďata, budou pod vedením AOPK ČR provedeny kontrolní odchyty a čipování. Vzhledem k loňskému otevření voliéry bude sledován také plošný výskyt syslů na celém svahu (počty a umístění aktivních nor mimo voliéru). Na podzim se pak počítá s odstraněním konstrukce voliéry.

Založení dalších chovů

V roce 2014 bude zahájena příprava projektu na založení dalších odchovů sysla obecného, které by sloužily jako zdroj jedinců pro repatriace v rámci ZP. Předběžně je domluvena obnova spolupráce se ZOO Brno, nově pak o spolupráci projeví zájem i Zoopark Chomutov a ZOO Ohrada. Podmínkou pro založení syslích odchovů v těchto zařízeních je ale (vzhledem k současnému stavu syslích lokalit v ČR) získání dostatečného počtu zvířat ze zahraničí. Dle předběžných informací se jeví jako reálné získat pro tyto účely cca 100-150 jedinců ze Slovenska, to ovšem musí být potvrzeno vlastním udělením výjimky pro odchyt a převoz syslů od slovenského MŽP. Finanční náklady na založení chovů a odchvy jsou plánovány pokrýt z prostředků MGS v rámci Programu CZ02 EHP fondů 2009-2014. Výzva pro MGS však zatím nebyla vyhlášena, práce v rámci tohoto opatření pro rok 2014 tedy zahrnou především vyřízení výjimky pro odchyt syslů na Slovensku, přípravu žádosti do MGS a v případě jejího schválení/přidělení finanční podpory pak v zimní sezóně 2014/15 pořízení a instalaci chovných voliér do jednotlivých ZOO a nákup dalších potřebných věcí (přepravky, čipy, vrtáky na předvrtání nor, apod.). Vlastní odchvy a převoz zvířat by byly realizovány až v následujícím roce 2015.

Realizace:

Aktivity týkající se odchovu syslů v ZOO Praha byly splněny dle plánu, s výjimkou jarních odchytů, které z časových důvodů nebyly realizovány, byla provedena pouze zběžná kontrola lokality dne 11.3., kdy byla potvrzena aktivita zvířat (pozorováno celkem 8 syslů, uvnitř i vně voliéry) a zjištěn počet aktivních nor (celkem 23). ZOO Praha zajistila péči o lokalitu a přikrmování syslů během sezóny. Ve dnech 16.-17.6. pak proběhl kontrolní odchyt syslů ve voliére a jejím okolí. Celkem bylo odchyceno 39 zvířat, z toho 26 zvířat bylo nově očipováno. Bylo sice potvrzeno úspěšné rozmnožení, ale počet tohoročních mláďat byl poměrně nízký

(jen 8, naopak odchyceno bylo 20 loňských mláďat, která se zatím nerozmnožila). Poměr pohlaví byl celkově vychýlen ve prospěch samic (15 samců, 23 samic a 1 jedinec určen). Potvrdil se též již velmi častý trvalý výskyt jedinců mimo voliéry – z celkového počtu bylo 13 zvířat odchyceno uvnitř voliéry a 26 mimo ní. Zároveň byly pomocí GPS zaměřeny používané nory vně voliéry (mapový zákres je přílohou tohoto vyhodnocení). Konstrukce voliéry zatím nebyla z lokality odstraněna, především s ohledem na plánovanou výstavbu nového pavilonu goril v její těsné blízkosti. AOPK ČR se pokusí počátkem roku 2015 iniciovat jednání s vedením ZOO Praha ohledně této výstavby, jejího možného vlivu na stávající populaci syslů a domluvy na nejvhodnějším možném dalším postupu. Výše uvedené aktivity nevyžadovaly speciální finanční zajištění.

Dle plánu probíhaly i práce související se založením dalších odchovů syslů. Bylo zažádáno o povolení výjimky k odchytům a převozu syslů ze slovenských lokalit, v souvislosti s tím proběhla předběžná jednání s MŽP SR a ŠOP SR a v říjnu pak byla AOPK ČR ze strany slovenského MŽP udělena výjimka k odchytu celkem 120 jedinců (včetně stanovení podmínek), která je platná do konce srpna 2020. Kopie rozhodnutí o výjimce je přiložena k tomuto vyhodnocení. V období od 26.5. do 28.7. proběhla otevřená výzva pro předkládání žádostí o grant v rámci MGS „Záchrané programy pro zvláště chráněné druhy II“ z Programu CZ02 EHP fondů 2009-2014. AOPK ČR zpracovala a v řádném termínu podala žádost o grant na projekt založení nových odchovů sysla obecného v rámci jeho záchraného programu. Žádost byla podána v partnerství se 4 institucemi, které měly zájem o zapojení do této aktivity a se kterými byla příprava žádosti konzultována. Jednalo se o ZOO Brno, Zoopark Chomutov, ZOO Ohrada a záchranou stanici při ZO ČSOP Vlašim. Koncem roku byly vyhlášeny výsledky této výzvy – žádost o projekt na založení syslích odchovů byla sice podpořena, ale s podmínkou krácení celkových výdajů projektu na polovinu. AOPK ČR tedy předložila ve spolupráci s partnery nový návrh projektu, který vypouští některé z plánovaných aktivit a redukuje počet plánovaných nových odchovů ze 4 na 3 (účasti v projektu se dobrovolně vzdal partner Zoopark Chomutov). Vzhledem k průtahům hodnocení žádostí a celkové administrace MGS zatím nebyl nový návrh oficiálně schválen a projekt ještě nezačal. Předpokládáme však jeho brzké schválení a spuštění, projekt by měl probíhat do dubna 2016.

3.2.2 Repatriace sysla obecného

V rámci tohoto opatření nejsou pro rok 2014 plánovány žádné konkrétní aktivity. Nadále se však počítá s repatriacemi v oblasti Českého středohoří, kde první vytipovanou lokalitou pro výsadek syslů zůstává Písečný vrch. Důvodem je rozhodnutí užšího realizačního týmu ZP o celkovém dlouhodobém přístupu k této problematice, učiněné na společné schůzce v lednu 2014. Tento přístup spočívá ve snaze nejprve zajistit dostatečný počet jedinců pro repatriace z odchovů, a to nejen pro prvotní výsadek, ale i pro případné potřebné doplňování založených kolonií v následujících letech. To v praxi znamená mít v odchovech každoročně k dispozici cca 100-150 jedinců (cílem je zachovat životaschopnost jak nově zakládané kolonie, tak vlastního chovu, tj. nelze pro účely jednoho výsadku odebrat všechny či většinu jedinců). Takové početnosti zatím momentálně jediný fungující chov v ZOO Praha nedosáhl.

Realizace:

Dle výše uvedeného plánu nebyly v rámci tohoto opatření v roce 2014 realizovány žádné aktivity.

3.3 Monitoring stavu populace

RP:

Jarní kontrola lokalit proběhne v březnu či dubnu, letní celorepublikový monitoring se uskuteční v červenci. Jarní kontroly budou provedeny především garanty jednotlivých lokalit, letní monitoring bude prováděn realizačním týmem ZP ve spolupráci s garanty jednotlivých lokalit. Lokality budou svými garanty též průběžně (dle potřeby) navštěvovány, zejména za účelem smluvení a následné kontroly prováděného managementu tam, kde je na něj vydáván finanční příspěvek. V jarním období bude také provedeno mapování nových potenciálních lokalit sysla a ověření jeho výskytu v okolí Slavkova u Brna, Jaroslavic a Ječmeniště.

Jarní kontroly a celorepublikový monitoring bude hrazen z prostředků projektu „Monitoring a celoplošné mapování evropsky významných druhů jako podklad pro dokončení návrhu soustavy Natura 2000 v ČR“. Mapování a ověřování výskytu bude zajištěno koordinátorem ZP ve spolupráci s užším realizačním týmem ZP.

Realizace:

Jarní i letní monitoring a jeho financování proběhly dle plánu, výsledky letního monitoringu jsou shrnuty v závěrečné zprávě, jejíž přílohou je i tabulka odhadů početnosti syslů na jednotlivých lokalitách a soubory v prostředí GIS s plošnými zakresy výskytu na jednotlivých lokalitách (vše přiloženo k tomuto vyhodnocení). Zde uvádíme v Tabulce 4 vývoj početnosti na sledovaných lokalitách v letech 2008-2014. V roce 2014 došlo dle výsledků odhadů oproti předchozímu roku na 19 lokalitách k nárůstu početnosti a na 6 lokalitách k poklesu početnosti. Celková odhadovaná početnost syslů v ČR se pro tento rok pohybuje v rozmezí 4103-4798 jedinců, což znamená v porovnání s rokem 2013 pětinnový až třetinový nárůst. Výskyt syslů byl potvrzen na celkem 34 lokalitách v ČR, jako pravděpodobně zaniklá se jeví lokalita Chvalovice, naopak nově byl výskyt syslů zaznamenán na lokalitách Dolní Dunajovice a Hnanice.

Mapování potenciálních lokalit výskytu sysla v okolí Slavkova u Brna, Jaroslavic a Ječmeniště proběhlo dne 14.4. Na lokalitě Slavkov u Brna byl pozorován 1 jedinec, výskyt je zde však patrně mnohem méně početný než se ještě cca před dvěma lety při objevení lokality zdálo. V okolí Jaroslavic a Ječmeniště nebyl výskyt sysla potvrzen.

Tab. 4. Přehled odhadované početnosti syslů na jednotlivých lokalitách. Šedě jsou zapsány již zaniklé lokality, kurzívou pak lokality pravděpodobně zaniklé v posledních dvou letech. Údaje jsou převzaty ze závěrečné zprávy monitoringu sysla obecného v ČR v roce 2014. Vysvětlivky k symbolům jsou uvedeny pod tabulkou.

Lokalita	Odhadovaná početnost v letech						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Albeř	40	55	25	15	5	3	3
Bezděčín	250	350	300	150	80	120	270
Biskoupky	110	230	140	25	50	50	90
Bořítov	200	200	200	200	200	240	250
Břeclav - Ladná	35	35	35	45	20	10	5
Čejč	20	-	40?	40?	40?	30?	-
Černice	?	?	-	5?	10	5	8
Černovice	-	0	-	-	-	-	-
Hodkovice n/Moh	10	10	10	5	3	5	5
Hotel Atlantis	0#	3?	0	-	0	-	-
Hotel Mana	0	0	-	-	0	-	-
Hrádek	130	150	300	320	350	350	400
Hrušovany u Brna	100	80?	80?	100?	70?	70?	80?
Chramosty	5	5?	0?	0	-	-	-
Chvalovice	?	?	-	10	8	5	0
Ivančice	25	15	15	10	10	5	10
Jamolice	100	150	150	130	130	110	170
Jaroslavice	10?	5?	5?	0?	0?	-	-

Karlovy Vary - golf	60	70	100	200	200	45	15
<i>Karlovy Vary - letiště</i>	0	0	-	10	0?	-	-
Kolín	50	70	100	100	150	85	130
Křidlůvky	1	0?	1	4	7	8	17
Kyjov - Milotice	250	400	400	400	400	400	450
Letňany	650	600	550	400	250	40	40
Loděnice	50	10	13	20	8 (15-20)•	10	25
Lomy	8	0?	0	-	-	-	-
Medlánky	120	130	200	400	550	500	550
Miroslav	10	25	55	70	80	220	270
Mohelno	70	60	75	75	90	100	100
Obora u Boskovic	-	-	-	-	-	45	35
PR Nad řekami	20	35	55	50	35	30	30
Radouč	20	60	35	70	100	100	100
Raná	250	250	150	150	200	200	300
Roudnice n/Lab	100	100	100	100	60	45	45
Slavkov u Brna	-	-	-	-	?	30?	15?
Strakonice	75	40	40	50	60	20	55
Svatobořice - Místřín	-15	0?	0?	0	-	-	-
Trhovky/Bor/Loužek	60*	70*	90*	95*	60	55	50
<i>Újezd u Brna</i>	10?	0?	10?	10?	10?	0?	-
Velká Dobrá	15	15	10	20	25	20	30
Velké Pavlovice	40	40?	40?	50?	60?	90?	600?
Vyškov	650	600	600	550	500	550	650
Celkový odhad početnosti	3564	3755	3779	3714	3641	3376	4103
Celkový odhad početnosti včetně nejistých údajů	3599	3908	3954	3879	3821	3596	4798

Vysvětlivky:

* včetně dříve nemonitorovaných částí Bor a Loužek

5? nejistý údaj

? lokalita nebyla v době monitoringu známa

- lokalita nebyla v rámci letního monitoringu kontrolována

v jarním termínu zaznamenán výskyt 4 jedinců, v letním 0

• odhad založený na kontrole v rámci letního celostátního monitoringu, v závorce pak odhad garanta lokality založený na několika návštěvách během sezóny (do součtu byl započítán odhad z letní kontroly)
zelená barva – nárůst oproti předchozímu roku, červená barva – pokles oproti předchozímu roku

3.4 Výzkum

RP:

V rámci výzkumu nejsou na rok 2014 plánovány žádné konkrétní aktivity. Externí spolupracovníci ZP však zahájí přípravu žádostí do chystané výzvy MGS v rámci Programu CZ02 EHP fondů 2009-2014, jejíž vyhlášení je očekáváno v prvním čtvrtletí 2014. V případě schválení žádostí a přidělení finančních prostředků by pak mohly být výzkumné aktivity realizovány během sezóny roku 2015. Předpokládáme zejména řešení demografických parametrů vybraných sýslích kolonií v ČR (opatření 3.4.3) a následné modelování možného vývoje a životaschopnosti populací/kolonií.

Realizace:

Nad rámec plánovaných aktivit byla koncem roku 2014 z prostředků POPFK zadána studie nazvaná: „Hodnocení chemické kontaminace půd na vybraných lokalitách pro reintrodukcii sýsla obecného.“ Jejím hlavním cílem bylo provést prvotní screeningové hodnocení

kontaminace půd na současných, historických, potenciálních i kontrolních lokalitách výskytu sysla, a to zejména s ohledem na v budoucnu plánovaná reintrodukční opatření. Toto téma totiž zatím nebylo vůbec řešeno, přestože se nadměrné používání chemických látek v zemědělství v minulosti běžně uvádí jako jeden z důležitých faktorů, které měly vliv na celkový úbytek druhu. Studii zpracovala firma EVERNIA, s.r.o. – byly analyzovány směsné vzorky půdního horizontu z celkem 14 lokalit v oblasti Českého středohoří (11 lokalit – výběr na základě „Přípravy podkladů pro vytvoření katalogu lokalit potenciálně vhodných pro sysla obecného na území CHKO České středohoří“) a Prahy (3 lokality), a to na přítomnost cca 90 různých chemických látek, především organochlorových pesticidů a herbicidů. Řada z nich byla na testovaných lokalitách odhalena, ovšem ve velmi malých koncentracích na hraně detekčního limitu. Přesné výsledky jsou uvedeny v závěrečné zprávě z této studie, která je přiložena k tomuto vyhodnocení. Žádnou z testovaných lokalit nelze na základě zjištěných výsledků označit jako zcela nevhodnou pro výskyt sysla, nicméně vzhledem k poměrně širokému spektru nalezených látek považujeme za vhodné se touto problematikou dále zabývat, zejména v souvislosti s plánovanými reintrodukcemi.

Začátkem října se v rakouském městečku Rust konala mezinárodní konference „5th European Ground Squirrel Meeting“, které se zúčastnili i členové užšího realizačního týmu ZP. Za ČR byly na konferenci představeny celkem 3 příspěvky ve formě přednášek, které se zabývaly: dlouhodobými výsledky a závěry z pravidelného monitoringu lokalit sysla v ČR, vývojem varovného pískání u sysla obecného a historií i současným stavem polopřirozeného odchovu syslů v Zoo Praha. Více informací o konferenci včetně abstraktů všech příspěvků je možné získat na jejích webových stránkách: <https://egsm2014.univie.ac.at/home/>.

V rámci již výše zmíněné výzvy pro předkládání žádostí o grant z MGS „Záchrané programy pro zvláště chráněné druhy II“ byl společností ALKA Wildlife, o.p.s. podán a následně podpořen projekt nazvaný „Realizace vybraných opatření Záchraného programu sysla obecného na jižní Moravě.“ Projekt bude mj. v roce 2015 řešit i některá výzkumná opatření, např. zjišťování demografických parametrů vybraných kolonií a následné modelování jejich vývoje a životaschopnosti.

3.5 Výchova a osvěta

RP:

V rámci výchovy a osvěty veřejnosti jsou na rok 2014 plánovány během sezóny různé přednášky a exkurze přímo na vybraných lokalitách výskytu syslů – např. na golfovém hřišti v Karlových Varech či na kopci Raná v Českém středohoří (v rámci již třetího ročníku Slavností stepí). Prezentace formou panelu či tištěných materiálů je předpokládána i na různých akcích pro veřejnost, pořádaných na travnatých letištích s výskytem sysla. Na letišti ve Strakonici je plánováno umístění informační tabule o syslech a jejich zdejší kolonii (finančně bude hrazeno z prostředků POPFK). Ve Velkých Pavlovicích připravilo ekocentrum Trkmanka ve spolupráci s místní a spolupracující slovenskou školou vzdělávací projekt pro děti, jehož součástí je i sledování a mapování výskytu sysla v okolí této lokality. V případě schválení projektu se tak budou konat na jaře a v létě cca pěti-denní workshopy pro děti, v rámci kterých si vyslechnou zajímavé informace o syslech a jejich ekologii a budou mít možnost se podílet na jejich monitoringu.

Realizace:

Plánované osvětové aktivity proběhly dle plánu. Slavnosti stepí na kopci Raná se konaly 17.5., exkurze na golfovém hřišti v Karlových Varech 22.6. Informační plakát o syslech byl prezentován např. i na Pražském Majálesu, který se konal 30.4. v areálu letiště Praha – Letňany. Informační cedule pro umístění na letišti ve Strakonici byla připravena (finančně

podpořeno z prostředků POPFK) a na jaře 2015 bude instalována. Projekt ekocentra Trkmanka ve Velkých Pavlovicích také proběhl dle plánu – workshopy včetně mapování sysla se konaly ve dnech 22.-26.4. a 7.-11.7. Výsledky dle očekávání poukázaly na plošnější výskyt sysla v celé oblasti, jejich souhrn včetně mapového zákresu je prezentován v brožuře, která je přiložena k tomuto vyhodnocení.

Tvůrci dlouhodobě připravovaného dokumentárního filmu o syslech (Jan Hošek a Marian Polák) během roku 2014 finálně dokončili tento dokument nazvaný „O syslech a lidech“, který byl následně odvysílán Českou televizí (premiéra 25.12. na ČT 2).

3.6 Ostatní opatření

3.6.1 Doplnění informací o stávajících lokalitách výskytu

RP:

Vzhledem k izolovanému charakteru výskytu sysla v ČR i vzhledem k převážně nízkým početnostem na jednotlivých lokalitách je celkové rozšíření tohoto druhu poměrně proměnlivé – téměř každoročně dochází k zániku některých lokalit nebo naopak k objevům lokalit nových. Pro celkový přehled o aktuální situaci v rámci celé ČR je tedy potřeba tyto změny sledovat. Dosavadní monitoring poukázal na to, že v některých oblastech zejména jižní Moravy s mnoha vinicemi, sady a záhumenkami, je jednak velice složité až nemožné přesněji odhadnout početnost syslů a jednak zde může být výskyt syslů mnohem plošnější, než se předpokládá. Výskyt v těchto oblastech však může mít díky svému charakteru (různorodost prostředí, větší celková plocha a možnost migrace mezi mikrostanovišti) pro dlouhodobé udržení sysla v naší krajině mnohem větší význam než sice početné, ale zcela izolované populace na travnatých letištích. Z tohoto důvodu je důležité pokusit se výskyt ve zmíněných oblastech podrobněji zmapovat. V minulých letech již mapování proběhlo v oblastech Znojemska a Mohelenska, nyní bude pozornost zaměřena především na Velkopavlovicko. Finanční podporu pro toto mapování předpokládáme z prostředků MGS v rámci Programu CZ02 EHP fondů 2009-2014. Podobně jako u výzkumných opatření tedy dojde v letošním roce k přípravě a podání žádosti a v případě jejího schválení bude mapování realizováno v sezóně 2015.

Realizace:

Opatření bylo realizováno dle plánu – podrobné mapování v oblasti Velkopavlovicka bylo zahrnuto do již zmíněného projektu společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. „Realizace vybraných opatření Záchraného programu sysla obecného na jižní Moravě“, který byl koncem roku schválen v rámci výzvy z MGS „Záchrané programy pro zvláště chráněné druhy II“. Vlastní mapování tak může proběhnout v sezóně 2015.

OSTATNÍ

O1. Bezděčín

*Sledování vývoje záměru „Servisní středisko a hotel Mladá Boleslav – Bezděčín.“
Sledování vývoje kauzy s ČIŽP (stížnost na nevyhovující management v roce 2013).*

Realizace:

K výše uvedenému záměru již byla vydána všechna potřebná povolení, nicméně dle našich aktuálních poznatků zatím stavba nebyla zahájena.

Stížnost na nevyhovující management byla prošetřena ze strany ČIŽP, náprava situace by měla vycházet z lépe zpracovaného znění smlouvy mezi Krajským úřadem Středočeského kraje a zhotovitelem daných prací.

O2. Ivančice

Zahájení výstavby vodovodu na lokalitě s výskytem sysla – provedení průzkumu lokality po probuzení syslů a následné rozhodnutí o dalším postupu, dozor nad pracemi.

Realizace:

Dne 9.1.2014 se konala koordinační schůzka za účasti zástupců investora stavby, Krajského úřadu Jihomoravského kraje a AOPK ČR a byl dohodnut společný postup. Práce v areálu vodárny pak byly počátkem roku 2014 zahájeny za přítomnosti garanta z regionálního pracoviště. V jejich průběhu nebyl zaznamenán negativní vliv na místní kolonii, o čemž svědčí i výsledky následného letního monitoringu. S jedinci nebylo v souvislosti se stavbou nijak manipulováno.

O3. Praha-Letňany

Vyřízení výjimek z ochrany pro akce plánované na letišti či přilehlých pozemcích (Majáles, dočasné parkování při akcích v areálu PVA, apod.) a kontrola dodržování stanovených podmínek.

Sledování vývoje plánovaných záměrů, které se dotýkají lokality: stavba „Optická trasa P9, ul. Beranových – P9, ul. Toužimská“ – podzemní optický telekomunikační kabel, záměr „Bytový soubor Kbely“ – vedení staveništní dopravy přes ochranné pásmo NPP, výhledově pak plán Městské části Praha 18 na výstavbu cyklotrasy č. A 44 podél letiště.

Realizace:

Rozhodnutí k výjimekám byla vydána v řádných správních řízeních, kontrola akcí byla zajištěna v rámci možností AOPK ČR a dle jejich potenciálního vlivu na místní kolonii sysla. Negativní vliv pořádaných akcí nebyl prokázán.

O4. Roudnice nad Labem

Sledování vývoje záměru na výstavbu výjezdové stanice záchranné služby v těsné blízkosti letiště, kontrola dodržování stanovených podmínek při výstavbě.

Realizace:

V listopadu bylo k danému záměru vydáno Městským úřadem stavební povolení, lze tedy předpokládat zahájení prací v roce 2015.

O5. Vyškov

Vyřízení výjimky pro plánovanou úpravu přistávací dráhy a následná kontrola dodržování stanovených podmínek.

Realizace:

Výjimka byla ze strany Krajského úřadu Jihomoravského kraje řádně vydána, práce na úpravách dráhy by měly začít na jaře 2015, o čemž by měli být dle podmínek výjimky informováni i zástupci AOPK ČR.

O6. Setkání garantů lokalit sysla obecného

Na konci roku bude zorganizováno setkání garantů lokalit sysla obecného.

Realizace:

Setkání proběhne v únoru 2015 (posunuto s ohledem na neznámé výsledky projektů v NF).

SHRNUTÍ A ZÁVĚR

1. Zajištění managementu a vývoj na jednotlivých lokalitách

Zajištění vhodného managementu na lokalitách výskytu sysla obecného v roce 2014 lze považovat za úspěšné, kosení či pastva byly prováděny na všech početně významných i mnoha dalších lokalitách, většinou i s finančním přispěním ze zdrojů ochrany přírody. Žádné závažnější problémy s managementem se na sledovaných lokalitách nevyskytly.

V tab. 5 je uvedeno 13 lokalit s nejvyšší odhadovanou početností při letním monitoringu 2014. Hranice pro tuto početnost je 100 jedinců. Tyto lokality představují z hlediska početnosti asi 88% z celkové populace sysla v ČR. Ve srovnání s minulým rokem k tomuto seznamu přibyly dvě lokality: Velké Pavlovice a Kolín. Celkově tedy bylo v roce 2014 zaznamenáno o dvě lokality se 100 či více jedinci více než v roce 2013. Procento z celkové početnosti syslů v celé ČR, které tyto lokality představují, se oproti loňskému roku mírně zvýšilo (z 85% na 88%). Tabulka 5 poměrně dobře ilustruje těžkou předvídatelnost vývoje i těch početnějších populací na jednotlivých izolovaných lokalitách. Někde zůstává početnost v průběhu let relativně stabilní (Vyškov, Bořitov), někde dochází k menším či větším výkyvům oběma směry (Bezděčín, Kolín, Raná), někde lze pozorovat postupný nárůst (Radouč, Miroslav, Medlánky) nebo naopak postupný pokles početnosti (Letňany – dříve jedna z nejpočetnějších lokalit v ČR, nyní s odhadovanou početností pod 100 jedinců, tj. není uvedena v Tabulce 5). Celkově jsou výsledky monitoringu sysla v roce 2014 velmi pozitivní: poměrně výrazně stoupla celková odhadovaná početnost pro ČR, u žádné z největších lokalit (viz Tab. 5) nebyl zaznamenán meziroční pokles (naopak na 11 z nich to byl nárůst a na 2 zůstává odhad stejný) a procentuelní podíl těchto sto a více četných kolonií na celkové početnosti syslů v ČR také postupně narůstá.

Výsledky monitoringu v roce 2014 poukazují na zánik lokalit Chvalovice a Jaroslavice. Ve Chvalovicích nebyl výskyt prokázán při letní kontrole, v Jaroslavicích (které byly prohlášeny za pravděpodobně zaniklou lokalitu už v roce 2012) proběhlo mapování na jaře – byl kontrolován úsek Jaroslavice – Ječmeniště podél státní hranice a výskyt sysla také nebyl zaznamenán. Naopak nově byl výskyt sysla v roce 2014 hlášen z okolí Dolních Dunajovic (ověřeno v jarním období) a z Hnanic (ověřeno pracovníky NP Podyjí). Objevily se i další zprávy o možném výskytu syslů, které bude třeba v dalších sezónách prověřit, např. z okolí Valtic či Mutěnic.

V roce 2014 bohužel pokračoval pokles početnosti na lokalitě v Karlových Varech. Byl zde pozorován pouze jeden vrh mládřat a zajímavé je, že se zde oproti ostatním lokalitám zvířata probudila z hibernace mnohem později. Výrazné výkyvy početnosti byly na této lokalitě zaznamenány již vícekrát, letošní odhad (15 jedinců) je však historickým minimem. Vývoj bude dále sledován a budou zváženy možnosti zvrácení tohoto negativního trendu.

Na lokalitě v Praze – Letňanech byla letos situace velmi podobná jako v roce 2013, odhadovaná početnost kolonie je opět 40 jedinců. Situace je tedy stále velmi špatná, nicméně pozitivně lze vnímat alespoň to, že se pokles populace po 5 letech zastavil a také to, že už nebyly zaznamenány výraznější problémy s predací (toulavé kočky a káně). I zde bude vývoj dále sledován.

Pozitivní zprávy o výskytu syslů letos přicházely především z jižní Moravy, určitě je v tomto ohledu vhodné zmínit oblast Velkých Pavlovic. Místní vinice a záhumenky představují pro sysla vhodný biotop, ve kterém se navíc zvířata mohou přesouvat podle aktuální potravní nabídky. Je však velmi těžké v takovém prostředí odhadnout celkový počet jedinců na jednotlivých mikrolokalitách, natož pro širší vybranou oblast. Z těchto důvodů byly (a stále jsou) odhady početnosti pro lokalitu Velké Pavlovice považovány za dosti nejisté. V letošním roce však bylo v jarním i letním období v rámci projektu místního ekocentra Trkmanka provedeno mapování výskytu sysla, které pokrylo širší okolí obce. Výsledky naznačují, že

prestože je rozšíření sysla v okolí Pavlovic spíše roztroušené (hustoty nejsou tak vysoké jako na většině travnatých letišť), plošně se jedná oproti původním předpokladům o poměrně velkou oblast a v posledních letech zde zřejmě došlo i k nárůstu populace. Na základě těchto zjištění byl odhad početnosti pro lokalitu Velké Pavlovice v letošním roce výrazně navýšen, stále jej však uvádíme jako spíše nejistý údaj. Podrobnější mapování výskytu v oblastech jižní Moravy bude v následujících letech pokračovat.

Výborně se v roce 2014 vyvíjela i situace na dalších lokalitách, např. v Kolíně, Bezděčíně a v Českém středohoří. Na letišti v Kolíně bylo odhadnuto celkem 130 jedinců, díky čemuž se lokalita po loňském výpadku (odhad 85 jedinců) opět vrátila mezi kolonie čítající více než 100 zvířat. V Bezděčíně byl zaznamenán výrazný nárůst (z loňských 120 na letos odhadovaných 270 jedinců) a zdejší kolonie se tak opět přiblížila svému maximu z roku 2009 (odhad 350 jedinců). Vzhledem k rozlehlosti lokality je zde jistě potenciál k dalšímu růstu populace. Pozitivní vývoj nadále sledujeme i v Českém středohoří – na obou lokalitách (Raná a Hrádek) byl zaznamenán meziroční nárůst početnosti a především byli pozorováni jedinci využívající propojovací pás mezi oběma lokalitami. Lze tedy již předpokládat kontakt mezi jedinci z obou lokalit a považovat zde metapopulační strukturu za víceméně funkční. Pokud bychom Ranou/Hrádek považovali za jednu lokalitu, jednalo by se již letos dle součtu odhadovaných početností o největší lokalitu v ČR (společně celkem 700 jedinců).

Tab. 5. Přehled lokalit s odhadovanou početností 100 a více jedinců dle početnosti v roce 2014 (seřazeno od nejvyšší po nejnižší početnost) a zhodnocení managementu v roce 2014. Pro srovnání jsou uvedeny odhadované početnosti od roku 2008, tedy od roku schválení ZP.

Lokalita	Odhadovaná početnost							Stav managementu
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Vyškov	650	600	600	550	500	550	650	velmi dobrý
Velké Pavlovice*	40	40	40	50	60	90	600	není relevantní
Brno - Medlánky	120	130	200	400	550	500	550	velmi dobrý
Kyjov - Milotice	250	400	400	400	400	400	450	velmi dobrý
Hrádek	130	150	300	320	350	350	400	velmi dobrý
Raná	250	250	150	150	200	200	300	velmi dobrý
Bezděčín	250	350	300	150	80	120	270	velmi dobrý
Mirotslav	10	25	55	70	80	220	270	velmi dobrý
Bořitov	200	200	200	200	200	240	250	velmi dobrý
Jamolice	100	150	150	130	130	110	170	velmi dobrý
Kolín	50	70	100	100	150	85	130	velmi dobrý
Mohelno	70	60	75	75	90	100	100	velmi dobrý
Radouč	20	60	35	70	100	100	100	horší
Celkem	2140	2485	2605	2665	2890	3065	4240	
Procento z celkového počtu syslů v ČR	59%	64%	67%	69%	76%	85%	88%	

* Pozn.: Odhady z této lokality jsou značně nejisté, neboť je těžké v prostředí vinic sysly pozorovat a jejich hustoty jsou zde mnohem menší. Nicméně údaje od místního znalce i výsledky letošního mapovacího projektu ekocentra Trkmanka naznačují, že výskyt sysla je v okolí Velkých Pavlovic mnohem rozsáhlejší, než se předpokládalo. Proto je zde tak velký meziroční rozdíl v posledních dvou letech.

2. Realizace polopřirozeného chovu

Aktivita související s polopřirozeným chovem sysla v ZOO Praha probíhaly v roce 2014 standardně. Ve voliére nedošlo k odebrání ani přidání jedinců, bylo prokázáno rozmnožení jedinců, ovšem ne v takovém rozsahu jako v roce 2013 (v červnu odchyceno jen 8 mládřat). Jedinci trvale obývají jak voliéru, tak její okolí, jejich odhadovaný celkový počet je o něco

menší než v loňském roce (2013 – celkem odchyceno 58 jedinců, 2014 – celkem odchyceno 39 jedinců). Konstrukce voliéry byla zatím ponechána na místě a počátkem roku 2015 budeme jednat se Zoo Praha o dalším směřování tohoto odchovu syslů (především s ohledem na plánovanou stavbu nového pavilonu goril v těsné blízkosti lokality).

Na rok 2015 je plánováno založení dalších tří odchovů sysla (viz bod 3.2.1 výše). V případě úspěšné realizace těchto aktivit předpokládáme, že bude možné do několika let zahájit plán repatriací na předem vybrané lokality dle ZP.

3. Početnost populace v ČR

V roce 2014 byla celková početnost odhadovaná na 4103-4798 jedinců, což představuje poměrně výrazný nárůst oproti předchozímu roku (3376-3596). Těžko jej však zatím interpretovat jako nějaký trend, k pozitivnímu vývoji nejspíš přispělo především vhodné počasí bez větších výkyvů během sezóny.